

Saksframlegg

GODTGJØRING AV PRIVAT OMSORG I FAMILIE - OMSORGLØNN OG FAMILIEAVTALE

Arkivsaksnr.: 07/8528

Forslag til innstilling:

1. Bystyret tar gjennomgangen av dagens praksis mht. omsorgslønn til orientering.
2. Trondheim kommune prøver ut en ordning med familiepleieavtale som beskrevet i saken. Ordningen evalueres etter 2 år.
3. Familiepleieavtale skal være et frivillig alternativ for den som ønsker det. Ingen skal føle seg presset inn i slike avtaler mot sin vilje.

Trondheim kommune

Bakgrunn

Trondheim kommunes eldreplan og St. melding 25 om mestring, muligheter og mening legger vekt på at et godt tjenestetilbud til befolkningen etableres i en nær dialog mellom velferdsstaten og brukeren selv, pårørende og familie. Eldreplanens mål er at "Alle eldre som har behov for bistand til å mestre egen hverdag skal få nødvendig behandling og omsorg av høy faglig kvalitet."

Hovedtyngden av nødvendig behandling og omsorg ytes fra det kommunale hjelpeapparatet i form av hjemmehjelpstjenester, helsetjenester, dagtilbud, sykehjem og korttidsopphold/avlastning/rehabilitering på institusjon. I tillegg gies det hjelp i form av brukerstyrt personlig assistanse(BPA) til noen få eldre, og det gies omsorgslønn for pårørende som yter nødvendig hjelp og bistand. Familie og pårørende gir i tillegg mye omsorg uten at det gis kompensasjon i form av godtgjørelse.

Til tross for en kraftig utbygging av omsorgstjenester i Norge siden 1970-tallet, er det ingenting som tyder på at familien trekker seg ut når det offentlige hjelpeapparatet går inn. Eldre som mottar hjelp fra kommunale hjemmetjenester får faktisk mer hjelp fra døtre og sønner enn eldre som ikke får hjemmehjelp og hjemmesykepleie. Undersøkelser viser at familien og de offentlige tjenestene praktiserer en arbeidsdeling, og familiene er aktive i ulike faser av omsorgsforløpet til eldre. Familien står for det meste av praktisk hjelp som gis, samt kontakt med eldre, mens omsorgstjenesten utfører en betydelig del av pleiarbeidet.

Fakta

Omsorgslønn

Trondheim kommune har praktisert ordningen med omsorgslønn siden 1995. Retningslinjer for tildeling av omsorgslønn ble først vedtatt 29.08.96 (B.sak 105/96) og endret 04.05.00 (B.sak 0045/00). Disse endringene var blant annet:

- en presisering av at omsorgslønn skal være et reelt alternativ til ordinære omsorgstjenester.
- presisering av at omsorgslønn kan gies bare når omsorgsyter utfører oppgaver som ellers ville ligge innenfor kommunes ansvarsområde å utføre.
- omsorgsyter får avlastning fra sine omsorgsoppgaver inntil 1 måned pr. år uten reduksjon i omsorgslønn.
- Når omsorgslønn velges som bistandsform på grunn av omsorgsyters formelle kompetanse, kan avlønning fastsettes i henhold til omsorgsyters utdanning og praksis. Omsorgsarbeidet må være knyttet til oppgaver som krever den formelle kompetansen omsorgsyter har.

Omsorgslønn ble også gjennomgått i B. sak Utvikling av tilbudene omsorgslønn og brukerstyrt personlig assistanse, saksnr. 02/13239 uten at det førte til endringer i retningslinjene.

Omsorgslønn er hjemlet i Sosialtjenesteloven § 4-2 e, og lyder slik: "*De sosiale tjenester skal omfatte (...) e) lønn til personer som har særlig tyngende omsorgsarbeid.*" Kommunen har plikt til å ha en ordning med omsorgslønn og kan ikke avslå en søknad med begrunnelse av at kommunen ikke har en slik ordning. Retten man har til sosiale tjenester står i sosialtjenestelovens § 4-3 og lyder slik: "*De som ikke kan dra omsorg for seg selv, eller som er helt avhengig av praktisk eller personlig hjelp for å greie dagliglivets gjøremål, har krav på hjelp etter § 4-2 bokstav a-d.*" § 4-3 viser ikke til bokstav e. Det vil si at som enkeltperson har man ikke rettskrav på omsorgslønn, men kommunen plikter å ha ordningen som en del av sin tiltakskjede. Omsorgslønn er etter loven ikke en rettighet på lik linje med andre sosiale tjenester.

Trondheim kommune

Det er utarbeidet et eget rundskriv om omsorgslønn (I-42/98). Fra rundskriv 1-42/98: ”*Ordninga gjeld både gifte og andre frivillige omsorgsytarar uten omsorgsplikt og foreldre som har omsorgsplikt overfor sine barn. Det er ingen øvre aldersgrense for å motta omsorgslønn. For å sikre at den som treng omsorg får dekka behova sine, må kommunen i kvart tilfelle vurdere om eldre omsorgsytarar fortsatt er i stand til å gi forsvarleg omsorg.*”

Omsorgslønn blir gitt til den som har omsorgsarbeidet, ikkje den som treng omsorg. Likevel har både den som gir og den som treng omsorg rett til å søkje om omsorgslønn og klage på kommunens sitt vedtak.”

Når enkeltpersoner søker om kommunale tjenester, benytter forvaltningskontoret et kartleggingsverktøy for å avklare bistandsbehovet. Dette benyttes overfor alle brukergrupper. Verktøyet sikrer en individuell vurdering av behov for bistand utfra brukers funksjonsnivå. Basert på en slik individuell kartlegging av behov, fattes det vedtak på tjenestene. Hele eller deler av bistandsbehovet kan ytes i form av omsorgslønn til pårørende. 78% av brukerne som utløste omsorgslønn i 2003, hadde kommunale tjenester i tillegg.

Omsorgslønn betraktes i dag som inntekt etter skattelovgivning og gir rett til pensjonspoeng etter lov om folketrygd. Mottaker av omsorgslønn er å anse som oppdragstaker/frilanser og vedkommende har krav på sykepenger fra folketrygden. De fleste mottakere av omsorgslønn har imidlertid for få timer til at det vil gi uttelling i forhold til pensjon. Det skyldes at omsorgslønn som oftest er et supplement til de kommunale tjenestene, og gjennomsnittlig antall timer omsorgslønn i kommunen er ca. 9 timer pr. uke.

Det kan godskrives omsorgspoeng til personer som har tyngende omsorgsoppgaver. Det er ingen ytelse fra folketrygden, men de ekstra pensjonspoengene kan bety at personen får høyere pensjon når han/hun blir pensjonist. For å oppnå omsorgspoeng må hjelpen overskride 22 timer pr. uke. Det må søkes om omsorgspoeng til NAV, som samarbeider med kommunen.

Brukerundersøkelse om omsorgslønn.

Trondheim kommune gjennomførte i 2003 en brukerundersøkelse om omsorgslønn for barn og unge og for voksne. Siktemålet med undersøkelsen var å få tilbakemelding på opplevelsen av ordningen omsorgslønn med fokus på følgende problemstillinger:

- Hvordan oppleves ”veien” til omsorgslønn? –
- Er omsorgslønn et godt alternativ eller et godt supplement til andre kommunale tjenester?

Brukerundersøkelsen ble gjennomført av Utviklingstjenesten på oppdrag fra rådmannen.

Undersøkelsen ble gjennomført ved en spørreskjemaundersøkelse blant mottakere av omsorgslønn og ved hjelp av individuelle intervju av et lite utvalg av mottakere som gjennom spørreundersøkelsen, sa seg villige til å gi oss utfyllende informasjon.

Det ble sendt ut 129 spørreskjema, dvs ca. 100 % av alle mottakerne av omsorgslønn. Kommunen mottok svar fra 54 personer, dvs en svarprosent på 41%. Ca. halvparten av de som svarte på spørreskjemaet opplyste at de var villig til å utdype sine synspunkter i intervju. Fire informanter, to som mottok omsorgslønn i forhold til omsorgen for barn og to som mottok slik lønn i forhold til tjenester til foreldre eller ektefelle ble dybdintervjuet.

I denne saken benyttes informasjon som er relevant for voksne, som får hjelp av en lønnet omsorgsperson.

1 Hvordan oppleves ”veien” til omsorgslønn? –

Resultater fra brukerundersøkelsen viser at en tredjedel av de som svarte mener at informasjonen som gies om omsorgslønn er mangelfull. De aller fleste er blitt anbefalt å søke omsorgslønn av institusjoner/personer

Trondheim kommune

utenfor kommunen. Undersøkelsen i 2003 viser i tillegg for lang saksbehandlingstid i forvaltningskontoret, rutineene for inngåelse av arbeidsavtaler med mottakerne av omsorgslønn bør bedres og at rutineene for revurdering av vedtak oppleves uklare og av noen tungvinte. Undersøkelsen er mer enn 3 år gammel, men i dag er det forvaltningskontoret sin erfaring at rutineene er på plass og at brukerne uttrykker langt mindre misnøye med saksbehandlingen.

2 Er omsorgslønn et godt alternativ eller et godt supplement til andre kommunale tjenester?

Av brukerne som utløser omsorgslønn, mottar hele 78% andre kommunale tjenester, spesielt avlastningstilbud. Det mest vanlige er å innvilge omsorgslønn med inntil 9 timer pr. uke. Søknad om omsorgslønn er oftest begrunnet i at bruker og pårørende foretrekker privat hjelp for å kunne bo hjemme. Mange mottar omsorgslønn som et supplement til offentlige tjenester da disse oppleves ikke å være fleksible nok - spesielt når det gjelder avlastning.

Omsorgslønn oppfattes i hovedsak som en god ordning av brukerne. Det oppleves som viktig å ha muligheten til et supplement til ordinære hjemmetjenester hvor det i stedet for kommunalt ansatte brukes nærpersoner i den daglige pleien. Det er derfor mulig at når kvaliteten på hjemmetjenestene bedres gjennom bedre kontinuitet, større fleksibilitet og mer "skreddersøm", så vil færre ønske seg omsorgslønn.

Kommunen kritiseres for å godtgjøre for få timer i forhold til den innsats mottakerne av omsorgslønn mener de yter.

Antall oms. lønn hele byen pr. 14.12.06

Alder	Menn	Kvinner	Alle
18 – 66	32	29	61
67 – 79	6	6	12
80 – 100	2	11	13
Totalt	84	69	156

Det er 84 private omsorgsytere som mottar omsorgslønn. For 2006 er budsjettet på 7,3 mill kroner.

Budsjett:

2006: Budsjett 7,3 mill Regnskap; 7,9 mill, merforbruk på 0,6 mill kr

2005: Budsjett 7,1 mill Regnskap; 6,1 mill kr, mindreforbruk på 1,0 mill kr

2004: Budsjett 6,3 mill Regnskap; 6,0 mill kr, et mindreforbruk på 0,3 mill kr.

Spørreundersøkelsen i 2003 om omsorgslønn viser til at omsorgslønn er en lite kjent ordning for brukerne, og det kan være grunnen til mindreforbruket i 2004 og 2005.

-Timelønnen er kr. 137.76 pr. time (tilsvarende en årslønn på ca. kr. 255.000 pr. år.)

Det er flere klager på omsorgslønn sammenlignet med andre tjenester. Klagene går hovedsakelig på utmåling av antall timer hjelp. Retningslinjene for innvilgelse av omsorgslønn er kun for det timetallet de ville mottatt om tjenestene skulle ytes fra hjemmetjenesten, mens brukeren klager på at det ikke gies lønn for alle timene som brukes til å yte hjelp.

I rapporten fra klientutvalget for 2006 var det 5 klager på omsorgslønn for voksne.

Trondheim kommune

Utviklingen av velferdsstaten

Det juridiske ansvaret for omsorg er endret fra å være et ansvar for familien til å bli et offentlig ansvar. Utenom foreldres ansvar for mindreårige barn, er det i Norge bare ektefeller som i dag har en juridisk bestemt forsørgelsesplikt for hverandre. De siste rester av lovbestemmelser om forsørgingsplikt for slektninger ble opphevet i 1964, og gjaldt barns plikt i forhold til gamle foreldre. Tidligere har det i de fleste samfunn vært en sammenheng mellom arvebestemmelser og forsørgelsesplikt overfor de man i prinsippet kunne arve. Dette var en skyldighet den enkelte hadde overfor slekta, slik det også kommer til uttrykk i begrepet skyldfolk. Dette gamle gjensidighetsforholdet mellom arv og forsørging er imidlertid blitt opphevet av den moderne velferdsstaten, ettersom hovedansvaret for forsørging og omsorg i denne sammenheng er flyttet fra familie og gjort til et kollektivt samfunnsmessig ansvar.

Sterk vekst i de offentlige omsorgstjenestene har ikke ført til en reduksjon av familie-omsorgen. Lite tyder på at en velutbygd velferdsstat og trenden med økt individualisering vil føre til at omsorgsrelasjoner i familien forvitrer. For unge mennesker er foreldre og søsken de viktigste omsorgspersonene. For eldre er det ektefelle og barn. Tradisjonelt har dette vært kvinner, men i de senere år har menn blitt mer aktive. Demografiske endringer fører også til at stadig flere familier består av få barn og mange eldre. Dette vil føre til at eldre mottar mer omsorg fra det enkelte barn eller et større press på omsorgstjenester.

Sammenlignet med andre land er Norge i en gunstig situasjon, ettersom effektene av de demografiske endringene er mindre dramatiske. Tallet på eldre over 80 år fordobles de neste 35 år. Den sterkeste tilveksten skjer først fra rundt 2020. Det gir oss knapt 15 år til å bygge ut en omsorgstjeneste som er robust nok til å tåle kraftig behovsvekst. Det blir imidlertid relativt sett betydelig færre i yrkesaktiv alder og færre middelaldrende til å yte omsorg for et økende antall eldre. Dette gir utfordringer både i forhold til verdiskapning, rekruttering til omsorgsyrkene og familieomsorg. En sterk offentlig sektor bygger på en stor yrkesdeltagelse. Yrkesratene for kvinner er særskilt høye i Norge, og det er knapphet på tid når man skal kombinere arbeid og familieliv. Det forutsetter at arbeidsgiverne legger til rette for permisjoner slik at både kvinner og menn kan være yrkesaktive og kombinere dette med omfattende omsorgsansvar for egne barn, eldre foreldre eller for andre familiemedlemmer.

Det er ofte lettere for familien og det offentlige å dele omsorgsansvar når den som trenger omsorg bor hjemme. Familien har mindre kontakt og yter mindre praktisk hjelp når eldre oppholder seg i aldersinstitusjon. Undersøkelser som er utført i Norge viser også at offentlig omsorg supplerer familieomsorgen i en tidlig fase av omsorgsforløpet til eldre. Når eldre blir tungt pleietrengende er det familieomsorgen som svært ofte blir et supplement til den offentlige omsorgen. Eldre gir selv uttrykk for at de ønsker denne arbeidsdelingen (Romøren 2001). De ønsker at det er det offentlige framfor familien som gir dem personlig stell og pleie. Når det gjelder praktiske oppgaver, foretrekker de at familiemedlemmer og andre frivillige hjelper til. Kontakt, følelsesmessig støtte og hjelp i forhold til det offentlige tjenesteapparatet foretrekkes også utført av familien. I forhold til oppgavefordelingen skiller Norge seg ut i forhold til land med en svakere utbygd omsorgstjeneste, ved at familien tar mindre del i pleiarbeidet enn i andre land. Til gjengjeld er det totale nivået på hjelp høyere i Norge enn i land med et mer familiedominert omsorgssystem. (Daatland og Herlofsen 2003).

Forhold mellom foreldre og barn i dag beskrives som varmere, og undersøkelser viser at bånd mellom foreldre og barn i små kjernefamilier er mer intense enn i store barnerike familier. Dette vil kunne slå ut i et økt omsorgspotensiale når foreldrene om noen år blir gamle (Gautun 2003).

Den offentlige omsorgen har altså ikke vokst fram fordi familie, venner og ubetalte frivillige svikter sine nærmeste, men fordi det har vært behov for å flytte en del av omsorgsarenaen fra familien og den private sfære, og organisere omsorgsarbeidet på en annen måte.

Trondheim kommune

Kommunen kan i større grad støtte dem som påtar seg frivillig arbeid overfor sine nærmeste og bidra til å sikre at både bruker og omsorgsyter til enhver tid har et reelt valg. Når den som har rett til omsorgstjenester søker om et begrenset tjenestetilbud fordi det blir ytt familieomsorg, er det i alle parter interesse at forholdene blir lagt best mulig til rette for omsorgsyteren. I tillegg til avlastningstiltak kan det være aktuelt å avtale opplæring, veiledning og annen oppfølging fra fagpersonell, utgiftsdekning, permisjonsordninger, lønn eller økonomisk kompensasjon.

Regjeringen mener det er avgjørende å legge til rette for at omfanget av frivillig omsorg blir opprettholdt og styrket. Politikken må være forankret i et likestillingsperspektiv der det legges til rette for at omsorgsarbeid kan kombineres med yrkesaktivitet, og at omsorgsoppgavene er mer likt fordelt mellom menn og kvinner.

Framtidas omsorgstjenester kommer til å bli utformet i møtet mellom den formelle og uformelle omsorgen, mellom hjemmet og institusjonen, mellom familien og omsorgstjenesten. Dette samspillet kan imidlertid ta nye former, og oppgavefordelingen kan bli endret.

Den frivillige og i hovedsak familiebaserte omsorgen er nesten på størrelse med den kommunale omsorgstjenesten. Samfunnets omsorgstilbud ville derfor trolig bryte sammen om den frivillige omsorgen forsvant eller ble kraftig redusert. Tallet på potensielle omsorgsytere vokser ikke i takt med tallet på eldre med behov for omsorg fram mot 2030. Derfor vil familieomsorgen i framtida utgjøre en mindre andel av den samlede omsorgen.

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for familiens mulighet til å kombinere yrkesaktivitet med omsorg for barn og eldre. I tråd med arbeidslinja i velferdspolitikken, forutsetter dette ordninger som forsterker en utvikling der både kvinner og menn kan kombinere yrkesaktivitet med omsorg for barn og eldre. Dette kan først og fremst skje ved bedre rammevilkår for de som står i frivillig omsorgsarbeid. Regjeringen vil peke på noen elementer som bør inngå i et slik «partnerskap», som tilbud til de som står i krevende frivillig omsorgsarbeid:

- Familie- og velferdspolitikken må legge ytterligere til rette for muligheten til å kombinere høy yrkesaktivitet med høy fruktbarhet og god familieomsorgsevne. Det blir det svært viktig å sikre at arbeidstakeres tilknytning til arbeidslivet holdes fast, selv om de samtidig tar omsorgsansvar i egen familie.
- Dagens permisjonsregler for omsorgsarbeid er hjemlet i arbeidsmiljøloven. Arbeidstakere som pleier nære pårørende i livets slutfase, gis her rett til permisjon i 20 dager. I den nye arbeidsmiljøloven er retten til permisjon utvidet for arbeidstakere med omsorg for barn ved langvarig sykdom eller nedsatt funksjonsevne.
- Regjeringen vil nå se nærmere på permisjonsbestemmelsene med sikte på å gjøre det lettere for pårørende som har omfattende omsorgsoppgaver for andre familiemedlemmer, å fortsette å stå i arbeid. For både å opprettholde høy yrkesaktivitet og god omsorgsevne i familien, kreves det i framtiden større fleksibilitet med større muligheter til å kombinere arbeid og omsorg for barn og voksne familiemedlemmer.

Det er satt ned en tverrdepartemental arbeidsgruppe, som ser på strategier og tiltak for å kunne kombinere høy yrkesdeltaking med omsorg for omsorgstrengende familiemedlemmer. Gruppen skal se nærmere på spørsmålet om muligheten for å få permisjon fra arbeidet for kortere eller lengre tid, fleksible arbeidstidsordninger og økonomiske kompensasjonsordninger knyttet til slike permisjoner. Dette

Trondheim kommune

spørsmålet vil bli sett i sammenheng med dagens hjelpestønad og pleiepengeordning, og vurdert i forhold til eventuell samordning med sosialtjenestelovens bestemmelser om omsorgslønn, slik det er lagt opp til i St.meld. nr. 45 (2002-2003) Betre kvalitet i dei kommunale omsorgstenestene.

Regjeringen vil videre utarbeide en håndbok(veileder) for tjenestemottaker og familie/pårørende, som beskriver rettigheter og plikter etter helse- og sosiallovgivningen og gi praktiske anvisninger for hvordan man kan foholde seg til omsorgstjenestens forvaltning for eksempel ved søknader, vedtak og klagebehandling.

(Kilde: St.meld. nr. 25 2005–2006 Mestring, muligheter og mening)

Velferdsstatens godtgjøring for privat innsats

Vurdering av hjelpebehovet utføres av forvaltningskontorene i helse og velferd i samarbeid med bruker og pårørende. De fatter enkeltvedtak ved tildeling av tjenester, og brukeren har klageadgang på vedtaket.

Norges Kvinne- og Familieforbund har fremmet et forslag om å prøve ut en formalisert avtale mellom den omsorgstrengende, kommunen og pårørende/nettverk for å legge til rette for økt privat innsats. Dette skal ikke erstatte de kommunale tjenestene. Ordningen må bygge på en frivillig avtale.

Oppgavene i en familiepleieavtale kan være praktisk bistand og stell, matlaging, hjelp ved måltider og tilsyn. Helserelevante oppgaver, nattpatrulje, avlastningsopphold utenfor hjemmet og dagsenter ytes av kommunens helse- og velferdstjenester. Hjelpen fra pårørende kan ytes på kort eller lang sikt, eks. i en overgangsfase fra innleggelse på sykehus og til brukeren har fått etablert seg i hjemmet etter sykehusoppholdet eller at avtalen har et mer langsiktig perspektiv.

Jeg ønsker å prøve ut en ordning som skissert fra Norges Kvinne- og Familieforbund.

Bakgrunnen for en slik avtale må være forvaltningskontorets vurdering av hjelpebehov og avklaringer av hva det offentlige har ansvaret for. Utfra en slik vurdering kan bruker og aktuell pårørende/nærperson fremme forslag til en familiepleieavtale. Det skal under ingen omstendigheter utøves press fra det offentlige for at bruker og nærpersoner skal ta på seg et ansvar de selv ikke ønsker. En familiepleieavtale må være en mulighet for de som ønsker en slik ordning og ikke en plikt.

Avtalen skal tydeliggjøre:

- 1 Hva pårørende/nærpersoner ønsker å ta ansvar for
  - a. av tjenester som kommunen har ansvar for
  - b. av tjenester som bruker ønsker som går utover kommunale standarder/ansvarsområde
- 2 Hva kommunen skal bidra med
  - a. av tjenester som kommunen har ansvar for
  - b. av betaling for tjenester pårørende/ nærperson tar seg av som kommunen har ansvar for
3. Hva bruker selv tar ansvar for
  - a. Hva klarer bruker selv uten bistand
  - b. Hva bruker betaler pårørende/nærpersoner for tjenester som går ut over kommunale standarder/ansvarsområde

Dersom det under punkt 2 framgår at kommunen skal yte hjelp ut over standard, har vi en ordning hvor det praktiseres at tjenestemottaker betaler timepris for det oppdraget som utføres. Vi har mest erfaring med at

Trondheim kommune

bruker ønsker å få utført mer renhold ut over det som er kommunens standard.

Det finnes en forenklet oppgjørsordning for lønnsarbeid i hjemmet. Betales det ut lønn i hjemmet, vil det medføre plikt til å svare for arbeidsgiveravgift og trekke forskuddsskatt i samsvar med innlevert skattekort. (Kilde: Sør- Trøndelag fylkesskattekontor.) Ordningen kan sammenlignes med at man har dagmamma som passer egne barn i hjemmet og vaskehjelp.

Ved inngåelse av en slik avtale mellom tjenestemottaker, pårørende/nærperson og kommunen, kan kommunen bistå med service og hjelp til partene. Det kan ofte være vanskelig for den som påtar seg omsorgsarbeidet å foreslå avtaler om økonomiske ytelser innen familien, og hjelp fra kommunen kan bidra til at det blir enklere å ta det opp som tema. Kommunen vil sørge for at det foregår på en korrekt måte, og tjenestemottaker kan oppnå større trygghet i eget hjem.

En slik avtale kan bidra til å tydeliggjøre hva det offentlige kan ta ansvar for og synliggjøre hva den pleietrengende kan bidra med for å få et godt tilbud tilpasset egne ønsker og behov. En slik avtale kan også bidra til bedre dialog mellom partene og økt "skreddersøm" av tilbudet til en enkelte.

Høringsuttalelser

Saken har vært drøftet i Kontaktforum for eldre og på møte med tillitsvalgte. Her kom det synspunkter på saksframlegget. I tillegg har det kommet inn to høringsuttalelser, en fra Norges Kvinne- og Familieforbund, og en fra Demensforeningen i Trondheim, Nasjonalforeningens Eldresenter og fra Norges Kvinne- og Familieforbund lokalt.

I Kontaktforum for eldre ble det understreket at det de seinere årene har blitt flere menn, som tar ansvar for pleie og omsorg av sine ektefeller og at både døtre og sønner tar del i omsorgen. Omsorgspersonene er avhengige av at kommunen kan være fleksibel i forhold til å yte tjenester overfor deres ektefeller, slik at de får anledning til å være aktive i lag og organisasjoner og får tilstrekkelig avlastning når de trenger det. Mye av omsorgen for ektefeller og foreldre må bygge på frivillighet, være ulønnet og det er naturlig å hjelpe sine nærmeste uten å kreve betaling for det. Vi må ikke komme dithen at det skal kreves betaling for all hjelp som ytes.

Organisasjonene stiller seg positiv til at Trondheim kommune vil prøve ut en ordning med familiepleieavtale da det er vanskelig å se for seg at det offentlige har nok "hender" til alle fremtidige pleietrengende. Organisasjonene stiller også noen spørsmål og har kritiske merknader til en slike avtale eks. muligheten til kombinere en familiepleieavtale med lønnet arbeid, turnusgodtgjørelse for helgdøgnspasienter, hvordan unngå at avtalen misbrukes og at bruker blir utsatt for overgrep.

Norges Kvinne- og Familieforbund uttaler at omsorgslønn bør kanaliseres gjennom trygdesystemet eller andre statlige ordninger og ikke gjennom kommunens system slik det er i dag. Forbundet er glad for at Trondheim kommune setter søkelyset på omsorg.

I møte med tillitsvalgte var Fagforbundet kritisk til en ordning med familiepleieavtale, som ifølge dem vil privatisere omsorgen for eldre. Jeg har ikke mottatt høringsuttalelse som utdyper dette synspunktet.

Rådmannens kommentarer:

Organisasjonene stiller relevante spørsmål. Noen av avklaringene som etterlyses vil komme gjennom den arbeidsgruppen som regjeringen har nedsatt for å vurdere permisjonsbestemmelsene med sikte på å gjøre

Trondheim kommune

det lettere for pårørende som har omfattende omsorgsoppgaver for andre familiemedlemmer, å fortsette å stå i arbeid. Andre kritiske punkter må sikres når malen for en familiepleieavtale utarbeides.

Konklusjon

Basisen i tjenestetilbudet er de kollektive ordningene som velferdsstaten har bygget ut de siste 40 årene. Et viktig supplement i tjenestetilbudet, er den hjelpen som familien og nære omsorgspersoner yter.

Dagens praksis med omsorgslønn videreføres. Samtidig vil rådmannen sikre at tiltak for å følge opp det vi lærte av brukerundersøkelsen i 2003 er gjennomført.

Jeg vil utarbeide mal for en familiepleieavtale i et samarbeid mellom tjenestemottaker, tjenesteyter og kommunen. Ordningen skal følge lover og regler i arbeidslivet. Ordningen evalueres etter 2 år. En slik evaluering gjøres sammen med en ny brukerundersøkelse om omsorgslønn.

Rådmannen i Trondheim, 26.02.2007

Tor Åm
kommunaldirektør

Mette H. Berntsen
rådgiver

Vedlegg: Høringsuttalelse

Reglene for å søke omsorgslønn

Arbeid, mer enn lønnsarbeid

Omsorgslønn – uttalelse i fra Norges Kvinne- og familieforbund